

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМУ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ

THE ESSENCE AND FEATURES OF THE FUNCTIONING OF THE MECHANISM OF STRATEGIC DEVELOPMENT OF ELECTRONIC COMMERCE

У статті розглянуто теоретичні питання щодо обґрунтування сутності та особливостей функціонування механізму стратегічного розвитку електронної комерції. Зокрема, вивчення науково-концептуальних положень щодо розгляду змісту таких дефініцій, як «механізм», «стратегічний розвиток», дозволило встановити поліваріантність наявних трактувань цих понять і на основі їх аналізу обґрунтувати сутність окресленого механізму. У статті описано модель такого механізму, визначено його базові методи, інструменти, принципи функціонування. Зокрема, зазначено, що механізм стратегічного розвитку електронної комерції є тим інструментом, засобом, за допомогою якого відбувається цілеспрямований вплив на розвиток економічних відносин у сфері електронної комерції з метою активізації таких відносин, формування інституційного забезпечення для підвищення зростання темпів функціонування цього виду комерції.

Ключові слова: електронна комерція, стратегія, механізм, стратегічний розвиток, інформаційна економіка, механізм стратегічного розвитку електронної комерції.

В статье рассмотрены теоретические вопросы обоснования сущности и особенностей функционирования механизма стратегического развития электронной коммерции. В частности, изучение научно-концептуальных положений по рассмотрению содержания таких дефиниций, как «механизм», «стратегическое развитие», позволило установить и поливариантность имеющихся трактовок этих понятий и на основе их анализа обосновать сущность указанного механизма. В статье описано модель такого механизма, определены его

базовые методы, инструменты, принципы функционирования. В частности, отмечается, что механизм стратегического развития электронной коммерции является тем инструментом, средством, с помощью которого происходит целенаправленное воздействие на развитие экономических отношений в сфере электронной коммерции с целью активизации таких отношений, формирование институционального обеспечения для повышения темпов роста данного вида коммерции.

Ключевые слова: электронная коммерция, стратегия, механизм, стратегическое развитие, информационная экономика, механизм стратегического развития электронной коммерции.

The article considers theoretical issues related to the substantiation of the essence and features of the functioning of the mechanism of strategic development of e-commerce. In particular, the study of scientific and conceptual provisions for considering the content of such definitions as "mechanism", "strategic development", allowed to establish the polyvariance of existing interpretations of these concepts and on the basis of their analysis to substantiate the essence of the outlined mechanism. The article describes the model of such a mechanism, defines its basic methods, tools, principles of operation. In particular, it is noted that the mechanism of strategic development of e-commerce is a tool through which there is a purposeful influence on the development of economic relations in e-commerce in order to intensify such relations, the formation of institutional support to increase the pace of commerce.

Key words: e-commerce, strategy, mechanism, strategic development, information economy, mechanism of the e-commerce strategic development.

УДК 004.738.5:339

Циброва А.В.

здобувач

Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая

Постановка проблеми. Розвиток електронної комерції є важливою складовою забезпечення інноваційного розвитку економіки країни, темпів розбудови національного господарства. Нині зрозуміло, що досліджуваний вид комерції буде й надалі активно розвиватися, незалежно від інституційного забезпечення функціонування цього виду комерції. Проте уряди держав на сьогодні зацікавлені у стимулюванні функціонування підприємств у цій сфері, формування сприятливих умов для їх активного розвитку. Саме тому питання пошуку інструментів та методів забезпечення такого розвитку є актуальними на сьогодні й потребують вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання активного розвитку електронної комерції досліджувалися у роботах таких учених: Р. Лавренюк, С. Легенчук, Л. Патраманська, Т. Тардаскіна, О. Шалева та ін. Окремі аспекти саме стратегічного розвитку цього виду комерції вивчали

такі науковці: Н. Голубева, В. Зосімов, Н. Костова, О. Мельничук, І. Плотніченко та ін. Також питання обґрунтування особливостей механізмів розвитку окремих економічних систем, їхню сутність та специфічні риси розробки і реалізації досліджуються у роботах Н. Бевзюк, А. Жаворонка, С. Капталан, О. Літвінова, О. Маєвської, Ю. Сафонова, О. Рибак та інших учених.

Постановка завдання. Однак, незважаючи на численні напрацювання науковців у досліджуваній сфері, недостатньо вивченими залишаються питання обґрунтування механізму стратегічного розвитку електронної комерції, опису особливостей його функціонування та трансформації у нових умовах діяльності підприємств, які формуються в результаті становлення інформаційного суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток електронної комерції дійсно є важливою складовою для розбудови національного господарства, враховуючи потенціал цієї сфери до

продукування інновацій, об'єктивного впливу на трансформацію всієї сфери торгівлі в будь-якій країні. Цілком зрозуміло, що такий вид комерції активно буде розвиватися в усьому світі, враховуючи зручність купівлі, продажу товарів та послуг через використання інформаційних технологій. Саме тому й державна підтримка діяльності підприємств у цій сфері є важливою навіть з позиції забезпечення конкурентоспроможності країни, оскільки електронна комерція є частиною світової економіки і для неї немає кордонів. Стимулювання вітчизняних підприємств у цій сфері, з одного боку, дозволяє зменшити попит та збут товарів через іноземні підприємства, що задіяні в окресленій сфері, а з іншого боку, дає можливість підвищити обсяги реалізації таких підприємств, розширити їхню діяльність за допомогою виходу на міжнародні ринки товарів і послуг.

Відповідно, будь-яка країна зацікавлена у створенні умов для розвитку електронної комерції, які не будуть гіршими, ніж в інших країнах світу. При цьому також важливими стають питання забезпечення стабільності інституційного забезпечення розвитку цього виду комерції, оскільки суб'єктам підприємництва на порядок простіше змінити власну територіальну приналежність при цьому залишаючись конкурентоспроможними. Саме тому важливими є питання формування довгострокових та незмінних правил для роботи окреслених економічних суб'єктів, які б дозволяли їм створювати та реалізовувати власні стратегії подальшого розвитку, враховуючи й особливості інституційного забезпечення та виклики інформаційної економіки.

Реалізувати підтримку розвитку електронної комерції на сьогодні можливо лише через використання відповідного механізму розвитку зазначеного виду комерції. Саме тому актуальними є питання дослідження такого механізму, опису його базових компонентів, принципів функціонування. Для їх визначення та обґрунтування спочатку проведемо дослідження сутності категорії «механізм». Розглянемо декілька концептуальних підходів до трактування цієї дефініції:

1) механізм – система (сукупність) заходів, чинників, які функціонують у взаємозв'язку з метою підвищення ефективності, задоволення потреб суспільства, збільшення грошових потоків до бюджету тощо [1, с. 148];

2) механізм – специфічна сукупність елементів, станів і процесів, розташованих у такій послідовності, що перебувають у певних зв'язках, відносинах і визначають порядок якого-небудь виду діяльності [2, с. 16];

3) механізм – система, що з'ясовує порядок якого-небудь виду діяльності [3];

4) механізм – спосіб взаємозв'язку між різнорідними елементами й у сучасних умовах широко

використовується в дослідженнях суспільних процесів узагалі й економічних зокрема [4, с. 44];

5) механізм — це сукупність інструментів, засобів, важелів, заходів, способів і дій, що в певному поєднанні та у визначеній послідовності реалізації дозволяє досягти необхідних результатів [5, с. 273];

6) економічний механізм – сукупність, система елементів впливу на економічні інтереси суб'єктів господарювання, яка враховує особливості його зовнішнього та внутрішнього середовища [6, с. 148].

Таким чином, можна констатувати, що механізм в узагальненому вигляді являє собою сукупність елементів, які пов'язані між собою певними зв'язками, складають єдину систему, основною метою якої є забезпечення розвитку конкретного об'єкта дослідження. Безперечно, категорія «механізм» є універсальною і використовується не лише при розгляді питань розвитку, але також і в процесі дослідження особливостей формування та функціонування окремих систем, процесів та явищ.

Розглянемо сутність стратегічного розвитку як невід'ємною складової розбудови будь-яких економічних систем. Цей вид розвитку безпосередньо пов'язаний із формуванням довгострокової концепції розвитку як електронної комерції загалом як окремої сфери національної економіки, так і активізації діяльності підприємств у цій сфері, зацікавленості їхніх власників у формуванні та забезпеченні необхідними ресурсами тривалого плану власного функціонування. Стратегічний розвиток полягає в реалізації системних та ґрунтовних напрямів підвищення якості функціонування окремих макро- та мікросистем. Враховуючи окреслені теоретичні положення щодо сутності механізму як наукової категорії, стратегічного розвитку як невід'ємного елемента функціонування підприємств, розглянемо сутність та композицію механізму стратегічного розвитку електронної комерції. На рис. 1 представлено модель такого механізму.

Таким чином, можна констатувати, що механізм стратегічного розвитку електронної комерції – це складна система взаємопов'язаних елементів, які в поєднанні формують умови для довгострокового, стабільного та перспективного розвитку відносин між економічними суб'єктами, які здійснюють купівлю та продаж товарів і послуг за допомогою використання сучасних інформаційних технологій.

Аналізуючи сутність запропонованого визначення окресленого механізму та його модель (рис. 1), можна стверджувати, що такий механізм є складною системою, яка містить елементи різної природи, а її трансформація та розвиток можливі лише через підвищення якості прийняття управлінських рішень. Цілком зрозуміло, що такий механізм є лише способом, за допомогою якого керуюча система впливає на керовану систему, таким чином змінюючи її та формуючи новий вектор для розвитку такої системи.

Рис. 1. Композиційна модель механізму стратегічного розвитку електронної комерції

Джерело: складено автором на основі [7; 8; 9; 10].

У випадку з механізмом стратегічного розвитку електронної комерції керуюча система може бути представлена або відповідними органами державної влади, що здійснюють регулювання відносин у цій сфері, або власниками підпри-

ємств, які створили свій бізнес у сфері електронної комерції і постійно здійснюють управлінський вплив на їх подальший довгостроковий розвиток. Також залежно від рівня досліджуваної системи (макро-, мікро-) змінюється і сама керована

система. З одного боку, це може бути вся сфера електронної комерції, а і з іншого – лише окремий економічний суб'єкт, що здійснює господарську діяльність.

Зауважимо, що в переважній більшості випадків прийнято механізм стратегічного розвитку електронної комерції розглядати з позиції впливу на розбудову такого виду комерції як окремої макроекономічної системи, невід'ємної складової національного господарства.

Висновки з цього дослідження. Отже, у статті розглянуто питання функціонування механізму стратегічного розвитку електронної комерції. На основі аналізу сутності таких категорій, як «механізм», «стратегічний розвиток» запропоновано окреслений механізм розглядати як сукупність елементів, які пов'язані між собою певними зв'язками, складають єдину систему, основною метою якої є забезпечення розвитку конкретного об'єкта дослідження. Звичайно категорія «механізм» є універсальною і використовується не лише при розгляді питань розвитку, але також і у процесі дослідження особливостей формування та функціонування окремих систем, процесів та явищ. У статті зазначено, що використання окресленого механізму є інструментом для органів державної влади, керівників підприємств у сфері електронної комерції забезпечити довгостроковий розвиток окремих рівнів систем, що функціонують у межах цієї сфери.

Розглядаючи перспективи подальших досліджень у зазначеній сфері доцільно зауважити актуальність питань, пов'язаних із використанням окремих методів та інструментів для розвитку електронної комерції, їх трансформація та адаптація до нових умов становлення інформаційної економіки. Також уточнення та опису потребують базові принципи функціонування механізму стратегічного розвитку електронної комерції, використання такого механізму для підвищення ефективності управління та регулювання в цій сфері.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Маєвська О. О. Економічний зміст механізму стимулювання інноваційної активності підприємств легкої промисловості. Вісник ПолтНТУ «Економіка і регіон». 2001. № 3(30) С. 147-151.
2. Бевзюк Н. А. Поняття та складові інвестиційного механізму розвитку підприємства. Міжнародний науковий журнал. Економічні науки. 2015. № 2. С. 15.
3. Толковый словарь русского языка: 80 000 слов и фразеологических выражений. URL: <https://slovarozhegova.ru/word.php?wordid=14364>
4. Рибак С. О., Лазебник Л. Л. Таксономія дефініцій фінансової сфери. Економічна теорія. 2007. № 2. С. 34–45.
5. Сафонов Ю., Осадчук Ю. Реалізація організаційно-економічного механізму фінансового забезпечення розвитку споживчої кооперації. Модернізація управління національною економікою : зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф., 25–26 листоп. 2016 р. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана» [та ін.] ; редкол.: І. Й. Малий (голова) [та ін.]. Київ : КНЕУ, 2016. С. 273–278.
6. Літвінов О. С., Капалан С. М. Сутність та види механізмів в економіці. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2017. Вип. 6 (17). С. 146-149.
7. Шкарлет С. М., Дубина М. В., Тарасенко А. В. Організаційно-інфраструктурне забезпечення розвитку сільського господарства України. Чернігів : ЧНТУ, 2016. 208 с.
8. Шкарлет С. М., Гонта О. І., Маргасова В. Г., Дубина М. В. Механізм формування системи парабанківських посередників на фінансовому ринку в контексті забезпечення економічної безпеки України : монографія. Чернігів: ЧНТУ, 2014. 272 с.
9. Островська Н., Пітик О., Жаворонок А. Фінансово-економічна стійкість держави: стратегія та напрямки досягнення. Проблеми і перспективи економіки та управління, 2016. № 1. С. 224-229.
10. Роль інноваційно-інвестиційного механізму діяльності банків у відтворювальних процесах: монографія / Н. С. Островська, Д. Д. Полагнин, Л. В. Русул, А. В. Жаворонок, А. В. Ватаман ; за ред. Островської Н. С., Полагнина Д. Д. Чернівці : Наші книги, 2016. 176 с.